

גלויות מלונדון אלימות ומתירנות

אנתוני ברג'ס ראה הרבה ברכה בספרו בעל השם הסוריאליסטי התפוז המיכאני שנכתב לפני יותר מ-25 שנה. בן-לילה כמעט צאו למתחבו מוניטין בכל רחבי העולם, בעיקר בעיקבות גירסתו הקולנועית של הספר שהיתה אף היא לשם-דבר. אולי לא לסם-דבר של אמנות מופת, אך כנודאי לתווית שרור שלם עתיד היה לציון בה כל גילוי אלימות שרירותית וסאדיסטית של בני-תשחורת. מכינה זו הקדים סיפרו של ברג'ס את בדם קר התיעורי של טרומן קאפוטה שעסק בתופעה דומה, רצח סאדיסטי, חסר-שחר כביכול, בידי צעירים בני טובים, להכריל מעבריינות נוער-השוליים שבה עסק גרייהם גרין כמה שנותר עד היום אחד הטובים שבספריו, ברייטון רוק (שום קשר למוסיקה. ברייטון רוק" הוא כינוי למין ממתק אנגלי, אבל השם הוא דרמשמעי כמובן).

שם סיפרו של ברג'ס הניתן אף הוא לפירושים רבים ושונים — "תפוז מיכאני" העברי הוא רק אחד, ואף לא המוצלח שבהם — נתפס כמחמיש יפה את חוסר-השחר והשרירותיות או מה שנראה כשרירותיות של הגל הגואה של עבריינות נוער בעשור השני שלאחר מילחמת-העולם השנייה.

הנה, אף על פי שהתמלוגים מן המהדרות הרבות מוסיפים להגיע כסידורם, דומה שברג'ס של 1988 רווה היום הרבה פחות נחת מסיפרו המפורסם. עד כדי כך שמצא לנכון לפרסם בימים אלה מאמר הצטרקות.

אם מצויים אנשים המכתימים אותי באשמה שהבאתי לעולם שלם של פושעים באמצעות עצם החרו של ספר זה, הנה מצויים אנשים אחרים המצפים שתהיה לי תשובה כיצד לנהוג

"קיימות דרכים שונות להסכרת התמוטטותו של הסדר החברתי, אבל רומה שכולן מתבססות על ההכרה שפשטה במאה ה-20 כי הרחקה של הצד הפרימיטיבי שבנו אינה מיוצוה אלוהית והיא אינה בהכרח דבר טוב."

בנקודה זו אתה מצפה מברג'ס להסתמך על זיגמונד פרויד ששמו באמת נזכר במאמר כמה פעמים. אבל לא: אדרבה, ברג'ס רואה כפרויד את אחד האשמים העיקריים באותה התמוטטות הסדר החברתי שדווקא מפניה התרוע החכם היהודי, בעיקר בשנותיו האחרונות.

תוך סילוף גמור של מישנת פרויד, מתרים

עליו אצלנו. ברור ואולי אפילו צפוי שתפיסה כזאת תעלה בקנה אחד עם ההאשמה האופנתית של הטלוויזיה כאם (האם הטלוויזיה היא אם או אב?) כל חטאת. אם הסיפור והעיתונות יוצאות זכאיות או נהן נותמין-הספק מלפני ברג'ס, בשל מיעוט השפעה תנן, הטלוויזיה, לעומת זאת, תורמת לדעתו, "הרבה מאוד" לגידול והתרבות האלימות בעולם. אבל אם כך — מה ברבר ספר מפורסם אחד שהוסרט והוצג לא רק באולמות-קולנוע אלא אפילו על אקרני או מירקעי הטלוויזיה? בנקודה זו אין לברג'ס מה לומר לנו.

התפוז המכאני: תמונה מן החיים

בערב אותו יום, עירי בנינוער, עדרים ממש, מסתופפים בפאבים, באולמות מישחקי חלל ובפיתחי דיסקוסקים בשולי רובע הסוהו. באנו לכאן, אחרי 10 שנות גלות ישראלית, לראות מה נשתנה.

משהו בכל זאת נשתנה. לא רק אופנת הפאנק שכאן, בלונדון, היא אנרגטית במיוחד; לא רק מודה של בני טובים או סיגנון של כאילו-אילו כמו בפאריס או בבבלין ובישראל. אחרי הכל, כבר התרגלת לשיער בצבע סגול, ירוק ואדום, לכרבות-שיער מוזקרות על קרקפות מגולחות למישעי, ואפילו למראה מעורר הצמרמורת של סיכת-ביטחון או מסמר תקועים בתנוך האוזן או בכניר האף כשסביבם שובל או אף שלולית קטנה של רם קרוש שאותם מקפידים שלא למחות על ידי רחצה.

אולי רק נדמה לי אבל נדמה לי שהכל אגר-סיבי יותר. אפילו הקטטה הפורצת מפעם לפעם עוברת יותר מהר משלב ההתגררות והעשיית השרירים" לשלב המהלומות. מישוה מגולח קוד-קוד (סקינדר", והם המסוכנים שבכולם) פורץ במהירות של אצן אולימפי מתוך בית-מרוח שהשם פאק כבר לא יאה לו.

מה עולל שם, שככה הוא דוהר ברחוב, נמלט? האם השאיר מאחוריו חוטם רצוף וסכין תקועה בצלעות, או רק רושם גברי וגדול על סקינדרית מגולחת-קרקפת אף היא?

הנטיה היהודית(?) לדמות תמיד את הגרוע ביותר.

כאן, בסוהו זה ששימש בשנות ה-60 בעיקר רובע "בילויים" תיירותי למי שחשקה נפשו בקצת סכנה לא מסוכנת, נראית לונדון באמת מסוכנת יותר משהיתה.

אבל לאורך היום שוב משתנה התמונה, ומיסעך דות הפאסטראמי, החנויות לאביוירימין ואהלי

אופנת 1988: בחזרה לשנות ה-60. חסידי רוק בקונצרט תחת כיפת השמיים

מנורות והשוק הגדול לפירות וירקות, הם ולא רמויות האופרה בנרוש של גייברט, נותנים את הטון.

ההילה תלויה כאן דאגה נוספת. שכן היום הוא היום הראשון לביטול ההגבלות על שעות פתיחת בתי-המרוח. את שעות הפאב המפורסם (סגירה בין 3 ל-6, משקה אחרון בין 11 בערב) הנהיגו ב-1915 כחלק מן המאמץ המילחמתי כדי למנוע בעד עובדי תעשיות הנשק והתחמושת מלבלות כאן את כל לילותיהם ובעיקבות זאת להיעדר מעבדו רתם ה"סוציאלי" למחרת היום.

המילחמה באה והלכה. ואחריה באה והלכה עוד מילחמה. אבל שעות הפאב נותר בעינו. רק בימים אלה בוטל עליידי ממשלתה הקפיטא-ליסטית של מרגרט תאצ'ר.

עוד אחד מגילויי היוזמה החופשית או הפרטית שעליהם מדבר ברג'ס, יוזמה פרטית שהפכה כאן בעשור האחרון את העשירים למיליונרים ואת העניים — לנצרכי סעד, אוכלי לחם חסד ופורצי קופות.

שם עידן רגן וכאן — ראשה-משלה הראי שונה ממין נקבה בתולדות הארץ. האם זוהי באמת כל תמצית הפמיניזם, — קוננה כאן משהו בעיתונות, — שאם מלבישים לראשה-משלה שימלה במקום מילכתיים, היא הופכת לאכזרית, אגרסיבית ונטולת-חמלה כגרועים שבפוליטי קאים ממין זכר.

רגיי אחד

ומעברו השני של הנהר, לפני פתח הכניסה למינון הסטאנדרטי (מינוני כל הארצות כבר התאחדו מזמן) של הפסטיבל הול, אולם הקוני

האם הוא איפוא חסיד הצנוורה על סרטים, כולל סירטיטלוויזיה?

תשובה: "הדבר האחרון בעולם שאני מצדד בו הוא צנוורה על אלימות בטלוויזיה. אם תצנור את הצגתו של מעשה אנטי-חברתי, תמצא את עצמך עדי-מהרה מצנור רעיונות חתרניים (מהפכניים), וסופך שתישאר עם התפריט השווה-לכל-נפש שהוא תוצאת פיקוח ממלכתי."

טוב ויפה. אבל מה עושים איפוא בגל הגואה של "תפוזים מיכאניים" שפשיעתם, "הולכת ויורד" דת בטולם הגיל", כלומר, מתבצעת עליידי בני גילים צעירים יותר ויותר?

גם על כך אין לברג'ס מענה. "אם אנשים נהר" גים במילחמות קורש, אל לנו להיות מופתעים כאשר הם נהרגים בחוצות הערים שבהן שום דבר אינו גרוש."

ובכל זאת, קצת נחמה? ובכן, לדעת ברג'ס, צריך להביא בחשבון את העובדה שכל אלימות הנוער היא פרי "יוזמה חופשית". לעומת אלימות המדינה, האלימות החוקית כביכול, כפי שהתגלתה למשל (רק למשל) בגרמניה הנאצית, שבה "אומה שלמה היר תה לפושעת", אין היא אלא מישחק-ילדים. מישחק ברוטאלי וסאדיסטי הרבה יותר: "אם נפלנו ועוד נחמה מופקפת הרבה יותר: "אם נפלנו קורבן לתוקפנות פרטית, בין אם מצד אקטיביסטים פוליטיים או מצידם של כיריונים חשוכים המנופפים באקרה, עלינו להשלים עם כך שאנחנו משתתפים בדרך זו במצב האנושי."

שעון הטיפה המרה

וכמו להמחיש ולאיייר את מאמרו של ברג'ס,

הסופר: "הפרנו את הטאבו המיני והכשרנו את הקרקע להריסתם של איסורים (טאבוים) אחרים. טוב להיות חופשי בחיי המין שלך: האין זה איפוא טוב באותה מידה להיות בלתי-סובלני, אגרסיבי, ואפילו רצחני? מה שידוע בתור אקטיביזם פוליטי, רומה שהוא מכיר בנוכחותן המתמדת של עכבות המתייחסות לפעולה אלימה, (איהו ניסוח נפסד — נ"ז), אבל הקריאה לאירלנד חופשית או לאנארכיה נוסח הבריגדות האדומות בגרמניה אינה אלא בבחינת מתן ברכה מצד האני העליון — נוצר הערכים והעכבות — לליבדו" או ליצרים האגרסיביים החיתיים. —

חזרה בתשובה

במילים אחרות: מכיוון שמתבקש שוב שיער לעוזול, מדוע שלא יהיה זה פרויד. אבל פרויד בתור נתן הכשר לכריגרות הארומות ולמעשי טרור אחרים??

עלילת דברים או סתם אי-הבנה יסודית בהגיד נה הפנימי של מחשבת אבי הפסיכואנליזה. מעל הכל, דומה הושר שלפנינו כאן אינו אלא גילוי נוסף של רגש האשמה של בני ה-60' 50' פלוס על הליבראליזם וה"מתירנות" של ימי נעוריהם.

רק כך אפשר להסביר את החזרה בתשובה של אדם כמחבר התפוז המיכאני. אנתנו מגלים שהרגנו את הנברחות שלנו ועכשיו אנתנו חיים בעולם שבו הכל מותר. הורינו אינם משמשים עוד שומרים נאמנים של ערכי הסדר המקובל... נערים צעירים בנים להוריהם... אנתנו עצמנו, הבוגרים, למדנו לבזוז לתחליף-האב השולט בחברות שלנו" — כלומר למינה — והנה, שומו שמיים, "אבר לנו האמון במשטרה".

כן, בגוף הנושם שהשר חיים ברילב ממונה